

OPINIÓ CIUTADANA SOBRE EL TURISME (XXI)

CIUTADANIA: BONS AUGURIS, PERÒ...

Si quelcom ha quedat palès amb la crisi sanitària provocada per la COVID-19, és la forta dependència que el nostre model econòmic i productiu té del turisme. Si alguna comunitat autònoma ha patit més que ninguna altra els efectes d'aquesta crisi, sense dubte, han estat les nostres illes. Malgrat tot, la temporada 2022 es presenta positiva i els turistes comencen a omplir els hotels i a deixar-se veure per les nostres platges i carrers. I com no?, amb l'arribada dels visitants reviscola l'etern debat sobre el turisme. Realment ens beneficia tant com diuen o cal canviar el model cap un altra tipus de turisme més sostenible?. Des de la Fundació Gadeso sempre hem defensat que l'opinió de la ciutadania és tan vàlida i necessària com la dels experts en qualsevol temàtica; i el turisme no és una excepció.

Per a l'empresariat turístic de les illes l'actual temporada presenta força positiva, una percepció, que pel que es pot apreciar a la Taula 1, s'ha fet extensiva a la ciutadania de la nostra comunitat. En línies generals podem afirmar, que pels i per les balears la temporada serà millor que la de 2019, el darrer any abans de la pandèmia (12%).

Malgrat tot encara hi ha un elevat grau d'incertesa (39%) entre els nostres conciutadans pel que fa a les expectatives per a aquesta temporada, especialment pel que fa a la rendibilitat social (49%). S'espera que es puguin crear nous llocs de feina (2%), aspecte que coincideix plenament amb l'opinió de la patrona del sector, i que, a més, aquests siguin de qualitat. Un 13% pensa que se'n crearan de nous, però també hi ha dubtes que es puguin cobrir com a conseqüència per l'increment del cost de la vida, provocat pel conflicte Rússia-Ucraïna i l'augment dels preus energètics i la manca d'habitatges de lloguer assequibles, aspecte que provoca que moltes persones de la península

que venien a fer la temporada turística no puguin venir aquest any.

Pel que fa al subjecte bàsic del nostre model econòmic, el turista, un 34% de la població no està segur que la temporada actual pugui millorar la de 2019. L'11% pensa que n'arribaran més turistes que l'any 2019, mentre que el 13% està convençut que n'arribaran menys, també com a causa de l'increment de l'inflació.

Quant als beneficis empresarials, l'opinió majoritària és que seran iguals que el 2019 (39%), tot i que el 19% creu que les empreses de Balears veuran incrementats els seus guanys en relació a la temporada del 2019, malgrat tot, el 35% no acaba de tenir-ho clar. Com ja hem dit, la manca de treballadors, l'augment dels salaris i el fet que moltes persones de les illes es neguin a treballar en situació de precarietat pot fer que alguns negocis turístics puguin tenir problemes de rendibilitat.

EXPECTATIVES PONDERADES TEMPORADA ALTA 2022

TAULA 1		COMPARACIÓ AMB 2019			INCERTESA (39%)
		Més	Igual	Menys	
Índex sintètic ponderat: 12%	Nombre de turistes (-2%)	11%	42%	13%	34%
	Benefici empresarial (12%)	19%	39%	7%	35%
	Rendabilitat social (2%)	13%	37%	11%	49%

Font: Baròmetres Gadeso. Maig 2022

Mostra: 600 entrevistes. Marges d'error màxim: +- 5%. Nivell de confiança del 95,5%. Treball de camp: Maig 2022

PUNTS FORTS I PUNTS FEBLES

És rellevant, o ho hauria de ser, posar en valor els punts forts i dèbils segons l'opinió dels ciutadans. Tal com es pot veure en les taules adjuntes, no és cert la "llegenda urbana" segons la qual la ciutadania posa de manifest una certa "turisme-fòbia". Una cosa és que consideri que hi hagi punts dèbils i una altra que no reconegui al mateix temps que hi hagi punts forts destacables que cal intentar mantenir i millorar.

PUNTS FORTS

FORTALESES DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA

TAULA 2

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
És la base del nostre benestar	62%	63%	55%	66%	63%
Genera llocs de feina, encara que temporals	49%	49%	46%	54%	48%
Ens ha obert a altres modes de viure	35%	34%	30%	41%	33%

Font: Baròmetres Gadeso. Maig 2022

Des de fa temps, es considera que el turisme ha estat la base del nostre benestar (62%), i augmenta la percepció que l'activitat turística genera llocs de feina, especialment després de la pandèmia. Es perceben millores potencials en la seva "rendibilitat social". Els ciutadans, encara que no de manera majoritària (49%) creuen que l'activitat turística continua creant llocs de feina. La qual cosa no significa que aquests siguin estables i de qualitat.

Aquestes perspectives estan molt afectades pel model seguit dins el sector turístic, encara basat en bona part en una mà d'obra intensiva i de baixa qualificació, la qual cosa, com veurem més endavant constitueix un dels punts febles del nostre model turístic.

Sens dubte hi ha iniciatives públiques i privades orientades a millorar l'actual model turístic i la seva competitivitat fonamentada no tant en els preus com amb els seus valors afegits. Així i tot encara queda molta feina per fer si volem gaudir d'un model turístic sostenible i sostingut i que generi una rendibilitat social durant tot l'any i no només durant els mesos de la temporada alta.

No es pot obviar el fet que, per la població de les nostres illes, l'arribada de turistes no comporta una interacció cultural amb ells, així només el 35% creu que el turisme ens ha aportat una visió més oberta a altres maneres de fer i pensar, molt allunyades i contraposades, en alguns casos de la mentalitat illenca.

PUNTS FEBLES

DEBILITATS DE L'ACTIVITAT TURÍSTICA

TAULA 3

	Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Excessiva ocupació territori, infraestructures...	82%	82%	86%	78%	81%
Excessiva estacionalitat	86%	88%	87%	85%	84%
Excessiva dependència de l'actual model turístic	77%	77%	73%	80%	79%
Treball de baixa qualitat, salaris, contractes...	77%	80%	77%	78%	72%

Font: Baròmetres Gadeso. Maig 2022

L'estacionalitat de l'activitat turística (86%) continua sent la principal debilitat detectada per la ciutadania. Però té a prop, ocupant el segon lloc (82%) l'excessiva ocupació del territori, infraestructures...

Augmenta la percepció ciutadana d'una excessiva dependència de l'activitat turística a la nostra comunitat en relació a l'any 2019 (77%), aspecte que la COVID-19 s'ha encarregat de demostrar. També creix la preocupació per la baixa qualitat del treball. Darrerament s'ha pogut sentir a alguns empresaris queixar-se de la manca de treballadors, els quals adueixen a l'explotació laboral com

a motiu per a negar-se a treballar en el sector. Els baixos salaris, encara que més alts que els de 2019 fan que moltes persones no puguin cobrir les seves necessitats bàsiques, aspecte que aquest any es veu reforçat per l'augment de l'inflació i els costos energètics.

En definitiva, la ciutadania percep cada cop amb més força la necessitat d'una reconversió (que inclogui certes limitacions) del nostre model turístic per poder assolir una competitivitat essencial en el sector però que no sigui incompatible amb la capacitat d'un territori tan limitat i delicat com el nostre.

RENDIBILITATS SOCIOECONÒMIQUES

Avui en dia, quan l'activitat d'un sector afecta, d'una manera o altra, a la resta, és evident, i més a una comunitat com la nostra, a la qual la dependència del turisme és gairebé absoluta, que la pèrdua de competitivitat del principal sector de la nostra economia no pot tenir efectes positius en el conjunt de l'economia de les illes i el benestar de la població. Cal, per tant, posar l'èmfasi en la recerca de l'excel·lència en el sector turístic, innovant en producte i qualitat, a més de diversificar l'oferta més enllà del sol i platja, que permeti desestacionalitzar el sector. Però no tot queda aquí, cal també cuidar la "gallina dels ous d'or", és a dir, gestionar amb eficàcia els recursos naturals i el territori. Sens dubte, l'augment de la competitivitat del nostre sector turístic s'hauria de fonamentar en la millora de les condicions laborals dels treballadors, tant a escala salarial com d'estabilitat del lloc de feina.

A la taula 4, es consideren els ítems que anomenem de "valor afegit", per ser els bàsics per un canvi qualitatiu del nostre model turístic. La percepció no correspon a un moment concret sinó que és fruit de l'evolució del sector en els darrers anys.

Sens dubte, s'ha allargat la temporada, però encara, l'estacionalitat continua sent una assignatura pendent. Aquest allargament no suposa un canvi en el model, encara que es reconegui que s'han fet esforços per a innovar i diversificar l'oferta.

Els ciutadans, en el seu conjunt no tenen una visió massa entusiasta, especialment, davant la desestacionalització.

També es considera un greu problema la insuficient gestió dels recursos naturals i el medi ambient.

ÍTEMS DE VALOR AFEGIT

TAULA 4

	Desestacionalització	Innovació/ Modernització	Diversificació Productes	Gestió Natura i Medi ambient
Bé	18%	28%	23%	19%
Regular	27%	45%	57%	30%
Dolent	55%	27%	20%	51%
Índex	-37%	1%	3%	-32%

Font: Baròmetres Gadeso. Maig 2022

Tal com es reflecteix a la taula 5, els indicadors "d'empleabilitat" són, encara, i malgrat certes millores, assignatures pendents. Un 9% reconeix que la creació de nous llocs de feina és un fet constatable. Però aquest índex, tot i ser positiu, es veu relativitzat quan s'inclouen altres indicadors.

Tot i la millora de les condicions laborals introduïdes en el conveni d'hoteleria i l'augment del salari mínim, encara falta molt per acabar amb la temporalitat i la baixa qualitat de la feina, aspectes que incideixen de manera força negativa en les condicions de vida de les persones que treballen en el sector.

Els salaris continuen sent un problema, encara que tinguin una adequada consideració al conveni vigent. La temporalitat i precarietat, així com uns llocs de feina de molt baixa qualificació, condicionen, absolutament, un nou model turístic que no fonamenti la competitivitat en els costos laborals.

Queda pendent un replantejament seriós i coherent de les condicions de treball contractuals (temporalitat/precarietat, a temps parcial). Només una reconsideració de les càrregues de treball pot conduir a la creació i consolidació d'una ocupació estable i de qualitat. Tot això és un dels fonaments perquè la nostra activitat turística sigui socialment rendible.

ÍTEMS D'EMPLEABILITAT TEMPORADA ALTA

TAULA 5

	Creació d'ocupació	Salaries	Temporalitat	Qualitat
Bé	9%	2%	3%	7%
Regular	87%	66%	39%	44%
Dolent	4%	32%	58%	49%
Índex	6%	-30%	-55%	-42%

Font: Baròmetres Gadeso. Maig 2022

LLOGUERS TURÍSTICS I CREUERS

Hem considerat de gran interès que els ciutadans de les illes expressin la seva opinió davant dos temes de rabiosa actualitat i que formen part del debat, tant polític com social actuals. Ens referim a l'arribada de creuers i al lloguer vacacional els quals estan generant força polèmica entre la ciutadania.

TAULA 6

LA VALORACIÓ CIUTADANA DEL LLOGUER TURÍSTIC

	Mitjana*	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
És una demanda real	20%	21%	26%	17%	15%
Genera controvèrsia	30%	29%	33%	28%	32%
Encareix els lloguers	50%	50%	41%	55%	53%

(*) Mitjana ponderada

Font: Baròmetres Gadeso. Maig 2022

La regulació de l'anomenat "lloguer turístic", encara que necessària, ha obert una forta polèmica ciutadana.

Les opinions són diverses, en un sentit o un altre, segons l'àmbit territorial d'actuació, així com la naturalesa de les persones que han posat els seus pisos a disposició del mercat turístic. No és el mateix la Part Forana que els nuclis urbans intensius, siguin de naturalesa explícitament turística o de naturalesa residencial. Només el 20% creu que es tracta d'una demanda real i el 30% opina que contribueixen a generar controvèrsia. L'opinió més estesa és que han provocat un augment dels lloguers (50%)

En referència als "creuers turístics", l'opinió majoritària és cal regular-los i limitar el seu nombre (39%). Un 35% creu que són perjudicials, probablement això es deu al gran impacte que suposa l'arribada de 6000 persones de cop, sense oblidar la contaminació que aquests vaixells generen.

Per part seva, el 24% pensa que és un bon producte, pel fet que és nou iamb una "suposada" gran capacitat adquisitiva que pot beneficiar al nostre sector comercial.

Sigui com sigui és exigible, com a mínim, una regulació dels fluxos de vaixells que visiten els nostres ports.

TAULA 7

LA VALORACIÓ CIUTADANA DELS CREUERS TURÍSTICS

	Mitjana *	Mallorca	Menorca	Eivissa
És un bon producte	23%	26%	21%	23%
Cal limitar-los	51%	53%	49%	49%
És perjudicial	26%	21%	30%	28%

(*) Mitjana ponderada

Font: Baròmetres Gadeso. Maig 2022